

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА**

Т.І.СВІТЛИЧНА Г.Г. СОБОЛЄВА

**ПРОГРАМА ТА РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**«ОБГРУНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ І
ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ»**

*(для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форми навчання
напряму підготовки 0501 – «Економіка і підприємництво»,
6.030504 – «Економіка підприємства»)*

Харків - 2010

Програма та робоча програма навчальної дисципліни **«Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків»** для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форми навчання напряму підготовки 0501 – «Економіка і підприємництво», 6.030504 – «Економіка підприємства» /Харк. нац. акад. міськ. госп-ва, уклад.: Т.І.Світлична, Г.Г. Соболева, – Х.: ХНАМГ, 2010. – 28 с.

Укладач: Т.І.Світлична, Г.Г. Соболева

Рецензент: В.О.Пасічний

Рекомендовано кафедрою економіки будівництва,
протокол № 3 від 27.10.2010 р.

ЗМІСТ

	Стор.
Вступ	4
1. Програма навчальної дисципліни	6
1.1. Мета, предмет і місце дисципліни	6
1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни	7
1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги	8
1.4. Рекомендована основна навчальна література	9
1.5. Анотація програми навчальної дисципліни	9
2. Робоча програма навчальної дисципліни	11
2.1. Розподіл обсягу навчальної роботи студента за напрямками підготовки та видами навчальної роботи	11
2.2. Зміст дисципліни	11
2.2.1. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями	16
2.2.2. Лекційний курс	17
2.2.3. Практичні заняття	18
2.2.4. Індивідуальні завдання	19
2.2.5. Самостійна робота студентів	20
2.3. Засоби контролю та структура залікового кредиту	24
2.4. Інформаційно – методичне забезпечення	26

ВСТУП

Діяльність підприємств в умовах ринкових відносин нерозривно зв'язана з економічним ризиком, а звідси виникає неясність в одержанні очікуваного кінцевого результату, небезпека невдачі, непередбачених втрат.

Від прийняття господарських рішень з урахуванням ризикових умов, їх якості, раціональності й обґрунтованості в багатьох випадках залежать реальні можливості досягнення цілей організації, її ефективна діяльність. Звідси впливає необхідність розуміння сутності господарських рішень, вивчення основних правил, прийомів і наукових методів їх розробки.

Отже господарську діяльність необхідно здійснювати в умовах невизначеності, підвищеного ризику. Завдання господарника нового типу полягає не в тому, щоб шукати справу із заздалегідь передбаченим результатом, справу без ризику. При такому підході в ринковій економіці взагалі можна виявитися поза справою і без неї. Треба не уникати неминучого ризику, а вміти його розпізнавати, оцінювати його ступінь і не переступати за допустимі межі.

В умовах економічної нестабільності, яка характерна для ринкового середовища, постійно виникає потреба у швидкому прийнятті науково обґрунтованих рішень щодо підвищення результативної діяльності суб'єктів господарювання. У даному контексті вагомим чинником формування базису таких рішень є серйозна фахова підготовка спеціалістів та керівників підприємств з урахуванням сучасної практики господарювання. Курс *«Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків»* є нормативною навчальною дисципліною для студентів, які навчаються за освітньо-професійною програмою бакалавра з напрямку «Економіка підприємства».

Обґрунтування господарських рішень — підкріплення переконливими доказами відповідності передбачуваного рішення заданим критеріям та реальним обмеженням. В умовах динамічного середовища прийняття господарських рішень має відбуватися за умови попередньої оцінки можливої ситуації та вибору найкращого альтернативного варіанту. Теоретично існує чотири типи

ситуацій, у яких необхідно проводити аналіз і приймати господарські рішення: в умовах визначеності, ризику, невизначеності та конфлікту. Більшість господарських рішень приймається в умовах ризику, що зумовлено рядом чинників — відсутністю повної та достовірної інформації, наявністю протидіючих тенденцій на ринку, елементів випадку тощо. Тому проблема оцінки й врахування ризику набуває самостійного теоретичного та прикладного значення як важлива складова теорії і практики обґрунтування господарських рішень.

Програма вивчення дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» складена відповідно до місця та значення дисципліни за структурно – логічною схемою, передбаченою нормативною частиною освітньо–професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 0305 «Економіка і підприємництво» за напрямом 6.030504 «Економіка підприємства», та охоплює всі змістовні модулі, визначені анотацією.

Програма навчальної дисципліни розроблена на основі:

- ГСВО ОПП підготовки бакалавра за спеціальностями напрямку 0501 – „Економіка і підприємництво” 2006 р.
- ГСВОУ ОКХ бакалавра напрямку підготовки 0501 – „Економіка і підприємництво” 2004 р.
- СВО ХНАМГ Навчальний план підготовки бакалавра напрямку підготовки 6.030 504 – «Економіка підприємства», денна форма навчання, Харків, 2007.
- СВО ХНАМГ Навчальний план підготовки бакалавра напрямку підготовки 6.030 504 – «Економіка підприємства», заочна форма навчання, Харків, 2008.

Програма ухвалена кафедрою економіки будівництва (протокол №3 від 27.10.2010 р.) та Вченою радою факультету економіки і підприємництва (протокол № відр.).

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. 1. Мета, предмет та місце дисципліни

1.1.1. Мета та завдання вивчення дисципліни

Мета: формування знань і навичок стосовно обґрунтування господарських рішень з різним ступенем невизначеності та ризику.

Завдання:

- засвоєння основних принципів обґрунтування різних видів господарських рішень, методичних підходів щодо аналізу ризику та управління ним;
- оволодіння навичками самостійно здійснювати аналіз, ідентифікацію та оцінювання ризику, використовуючи комп'ютерну техніку та програмно-математичні комплекси.

1.1.2. Предмет вивчення дисципліни:

Господарські рішення та пов'язані з ними ризики на підприємстві.

Після вивчення курсу «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» студенти повинні знати:

- основні поняття й категорії обґрунтування господарських рішень та оцінки підприємницьких ризиків;
- сучасні методи й моделі розроблення, обґрунтування та прийняття господарських рішень;
- основні принципи й підходи до обґрунтування господарських рішень в умовах невизначеності та ризику;
- природу виникнення ризиків, їх різновиди, вплив на якість господарських рішень;
- методичні основи кількісного та якісного аналізу підприємницьких ризиків;
- теоретичні аспекти ризик-менеджменту та напрями регулювання підприємницьких ризиків.

Після вивчення курсу «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» студенти повинні вміти:

- визначати оптимальні форми подання та реалізації господарських рішень;
- розробляти й обґрунтовувати господарські рішення на основі комплексу методів і моделей, системи показників економічного обґрунтування рішень;
- обґрунтовувати вибір оптимального господарського рішення в умовах невизначеності та ризику;
- аналізувати ефективність інвестиційних і фінансових рішень;
- здійснювати ідентифікацію, аналіз та оцінювання ризику, використовуючи комп'ютерну техніку та програмно-математичні комплекси;
- визначати напрями та методи регулювання господарських ризиків на підприємстві.

Досягненню мети й вирішенню завдань курсу підпорядкована логіка його викладання, яка наведена в навчально-тематичному плані. Програмні теми дисципліни є обов'язковими для вивчення кожним студентом незалежно від форми навчання.

1.1. 3. Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця

Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення даної дисципліни	Перелік дисциплін, вивчення яких безпосередньо спирається на дану дисципліну
Статистика, мікроекономіка, філософія господарювання, математика для економістів, економіка підприємства, та регіональна економіка, технологія виробництва, економічний аналіз, проектний аналіз, стратегія, потенціал і розвиток	стратегічне управління підприємством, управління потенціалом підприємства, економічна діагностика, інноваційний менеджмент, управління проектами, фінансовий менеджмент, управління капіталом

1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

Модуль.

Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків (5,0 / 180)

Змістовий модуль 1

Господарські рішення в різних сферах підприємницької діяльності

1. Сутнісна характеристика господарських рішень.
2. Технологія прийняття рішень господарської діяльності.
3. Методичні основи підготовки господарських рішень.
4. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності.
5. Прогнозування та аналіз господарських рішень.

Змістовий модуль 2

Ризик і невизначеність під час обґрунтування господарських рішень

1. Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності.
2. Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності.
3. Теорія корисності та її застосування у процесі прийняття рішень.
4. Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень.
5. Критерії прийняття господарських рішень за умов ризику.
6. Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях.
7. Обґрунтування інвестиційних і фінансових рішень за умов ризику.
8. Якісне оцінювання підприємницьких ризиків.
9. Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків.
10. Основи ризик-менеджменту.
11. Напрями і методи регулювання та зниження ступеню ризику.

1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги

Вміння (за рівнями сформованості) та знання	Сфери діяльності (виробнича, соціально-виробнича, соціально-побутова)	Виробничі та соціальні функції, типових задач діяльності
Репродуктивний (стереотипний) рівень: Проводити аналіз макро- і мікросередовища підприємства (визначати фактори ризику у мінливому ринковому середовищі)	Виробнича	Аналітична
Алгоритмічний рівень: Розраховувати варіанти цін в умовах змін попиту (оцінка фінансових втрат від ризиків) Аналізувати вплив факторів сезонності, корегувати відповідні зміни обсягів, асортименту, сезонних цін (оцінка можливих втрат від ризиків) Оцінювати джерела забезпечення підприємств всіма видами ресурсів	Виробнича	Планувальна
Використовуючи нормативно-правові інструменти, на основі дослідження факторів прямої і непрямої дії організувати співпрацю із суб'єктами зовнішнього середовища (формування переліку факторів ризику та підготовка інформації щодо змісту господарських угод)	Виробнича	Організаційна
Здійснювати маневрування ресурсами, усувати відхилення у діяльності підприємства (підрозділу) (аналіз матеріальних, трудових та втрат часу від ризикових ситуацій)	Виробнича	Координаційна
Евристичний рівень: Здійснювати бізнес-планування, використовуючи висновки аналізу основних показників діяльності підприємства (розробка розділу «ризики та страхування»)	Виробнича	Планувальна
За стандартними методиками здійснювати тактичне та оперативне планування діяльності підприємств з урахуванням їх галузевих особливостей (оцінка ризиків виконання контрактів з постачальниками сировини)	Виробнича	Планувальна
Планувати систему заходів по забезпеченню необхідної якості продукції (оцінка виробничих ризиків)	Виробнича	Планувальна
Відповідно до регламентуючих документів здійснювати співпрацю з банками страховими компаніями та іншими кредитно-фінансовими установами (оцінювати можливі варіанти управління ризиками)	Виробнича	Організаційна
З урахуванням індивідуальних особливостей виконавців, групової поведінки, сумісності добирати склад колективів (оцінювати діловий ризик)	Виробнича	Організаційна
Контролювати господарську діяльність підприємства, оперативно реагувати на відхилення	Виробнича	Контрольна

1.4. Рекомендована основна навчальна література

1. Вітлінський В.В., Верченко П.І. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. диск. –К.: КНЕУ, 2000.
2. Вітлінський В.В., Наконечний С.І. Ризик у менеджменті. –К.: ТОВ “Бори сфен –М”, 1996.
3. Гранатуров В.М. Экономический риск: сущность, методы измерения, пути снижения.: Уч. пособие. –М.: Дело и Сервис, 1999.
- 4.Клименко С.М., Дуброва О.С. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: Навч. посібник. –К.: КНЕУ, 2005.
- 5.Клименко С.М., Дуброва О.С. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: Навч.- метод. посіб. для самост. вивч. дисц. –К.: КНЕУ, 2006.
- 6.Смирнов Э. А. Разработка управленческих решений: Учеб. для вузов. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002.
- 7.Світлична Т.І. Теоретичні основи курсу “Економічний ризик та методи його вимірювання”. Навчальний посібник. Друге видання, доповнене і перероблене. Навч. . пос. –Харків: ХДАМГ, 2004.

1.5. Анотація програми навчальної дисципліни

ОБГРУНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ І ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ

Мета: формування знань і навичок стосовно обґрунтування господарських рішень з різним ступенем невизначеності та ризику.

Завдання:

- засвоєння основних принципів обґрунтування різних видів господарських рішень, методичних підходів щодо аналізу ризику та управління ним;
- оволодіння навичками самостійно здійснювати аналіз, ідентифікацію та оцінювання ризику, використовуючи комп’ютерну техніку та програмно-математичні комплекси.

Предмет вивчення дисципліни:

господарські рішення та пов’язані з ними ризики на підприємстві.

Змістові модулі:

Господарські рішення в різних сферах підприємницької діяльності.

Ризик і невизначеність під час обґрунтування господарських рішень

Аннотация программы учебной дисциплины

ОБОСНОВАНИЕ ХОЗЯЙСТВЕННЫХ РЕШЕНИЙ И ОЦЕНКА РИСКОВ

Цель: формирование знаний и навыков относительно обоснования хозяйственных решений с различной степенью неопределенности и риска.

Задание:

- освоение основных принципов обоснования различных видов хозяйственных решений, методических подходов анализа риска и управления им;
- овладение навыками осуществлять самостоятельно анализ, идентификацию и оценку риска, используя компьютерную технику и программно – математические комплексы.

Предмет изучения дисциплины:

хозяйственные решения и связанные с ним риски на предприятии.

Содержательные модули:

Хозяйственные решения в различных сферах предпринимательской деятельности.

Риск и неопределенность при принятии хозяйственных решений.

Annotation of the program of educational discipline

SUBSTANTIATION OF ECONOMIC DECISIONS AND ESTIMATION OF RISKS

The purpose: formation of knowledge and skills concerning a substantiation of economic decisions with various degree of uncertainty and risk.

The task:

- development of main principles of a substantiation of various kinds of economic decisions, methodical approaches of the analysis of risk and management of it;
- mastering by skills to carry out independently analysis, identification and a risk estimation, using the computer technics and mathematical complexes.

A subject of studying of discipline:

economic decisions and the risks connected with it at the enterprise.

Substantial modules:

Economic decisions in various spheres of enterprise activity.

Risk and uncertainty at acceptance of economic decisions.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Розподіл обсягу навчальної роботи студента за спеціальностями та видами навчальної роботи

Спеціальність, спеціалізація (шифр, аббревіатура)	Всього, кредит/ /годин	Тримістр	Години								Екзамен (семістр)	Заліки (семістр)
			Аудиторні	у тому числі			Самостійна робота	у тому числі				
				Лекції	Практичні, семінари	Лабораторні		Контр.роб	КП/КР	РГР		
Денна форма навчання 6.030504 - Економіка підприємства, Економіка підприємств міського господарства, Економіка будівельних підприємств	5,0 / 180	12	64	32	32	-	116	-	-	-	12	-
Заочна форма навчання 6.030504 ЕБП-3,ЕПМГ-3	5,0 / 180	9	18	10	8	-	162	30	-	-	9	-

2.2. Зміст дисципліни

Модуль

ОБҐРУНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ ТА ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ (5,0 / 180)

(денне навчання)

Змістові модулі (ЗМ):

ЗМ 1. Господарські рішення в різних сферах підприємницької діяльності

2,5 / 90

1. Сутнісна характеристика господарських рішень. Класифікація господарських рішень. Вимоги до господарських рішень та умови їх досягнення. Визначення оптимальних форм подання та реалізації господарських рішень. Основні параметри та показники якісного рішення. Види та принципи оцінювання ефективності господарських рішень.

2. Технологія прийняття рішень господарської діяльності. Процес, етапи, процедури, стилі та основні способи прийняття рішень та його елементи. Характер прийняття господарських рішень. Основні чинники, що впливають на прийняття рішення. Контроль за процесом виконання господарських рішень. Закони й закономірності, що впливають на прийняття рішень. Загальні закони управління людиною. Закон інерційності людських систем. Закони зв'язку з зовнішнім середовищем. Соціально-психологічні та біопсихічні закони.

3. Методичні основи розроблення та обґрунтування господарських рішень. Методи розроблення господарських рішень. Аналітичні, статистичні та математичні методи. Види експертних оцінок. Сутність евристичного програмування. Евристичні методи групової та індивідуальної роботи. Ділові й організаційно-діяльнісні ігри. Метод сценаріїв. Сутність і види методу «дерево цілей». Методичні основи обґрунтування господарських рішень. Комплексний підхід до обґрунтування господарських рішень

4. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності. Роль економіко-математичного моделювання у підготовці рішень. Критерії оцінки ефективності рішень. Прийняття рішень в умовах багатокритеріальності. Методи головного показника, зведеного показника, послідовних узгоджень.

5. Прогнозування та аналіз господарських рішень. Основні завдання прогнозування. Головні принципи прогнозування господарських рішень. Сутність та принципи аналізу господарських рішень. Методи аналізу господарських рішень та їхній інструментарій. Сфери застосування методів та інструментів прийняття господарських рішень..

ЗМ 2. Ризик і невизначеність від час обґрунтування господарських рішень 2,5 / 90

1. Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності. Природа невизначеності. Види невизначеності. Міри та шкали ступіня невизначеності. Невизначеність як першоджерело ризику. Чутливість. Сталість.

2. Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності. Критерії прийняття рішень в умовах відсутності кількісних мір невизначеності: обережний критерій (критерій Вальда), оптимістичний критерій, компромісні критерії, критерії мінімуму жалю. Критерії прийняття рішень в умовах наявності кількісної міри невизначеності.

3. Теорія корисності та її застосування у процесах прийняття рішень. Основи теорії корисності. Суб'єктивний характер корисності. Оцінювання корисності. Функція корисності Неймана-Моргенштерна. Оцінювання схильності/ несхильності до ризику. Детермінований еквівалент корисності.

4. Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень. Сутнісна характеристика ризику. Ризик як економічна категорія. Ризик і невизначеність. Основні риси підприємницького ризику. Чинники, функції ризику в підприємницькій діяльності. Класифікація підприємницьких ризиків. Обґрунтування господарських рішень в умовах ризику.

5. Критерії прийняття господарських рішень за умов ризику. Врахування ризику під час формування критеріїв прийняття рішень. Критерії, що мінімізують ризик. Застосування оцінок схильності / несхильності до ризику. Багатокритеріальність задач прийняття рішень за умов ризику.

6. Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях. Види конфліктів. Цілі учасників конфліктних ситуацій. Моделі конфліктних ситуацій. Застосування елементів теорії ігор. Гарантований результат гри. Модель торгів.

7. Обґрунтування інвестиційних і фінансових рішень за умов ризику. Інвестиційні рішення та критерій ефективності їх прийняття. Сутність фінансових рішень. Портфелі Г. Марковіца і Р. Гобіна. Теорія оптимального портфеля. Формування оптимального портфеля з обмеженої кількості цінних паперів.

8. Якісне оцінювання підприємницьких ризиків. Якісні методи оцінювання ризику. Загальна характеристика методів. Зони та рівні ризику. Метод експертних оцінок.

9. Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків. Кількісні методи аналізу та оцінювання ризику. Ймовірнісний підхід до оцінювання ризиків. Дерево ймовірностей. Детермінований еквівалент цільової функції.

10. Основи ризик-менеджменту. Сутність ризик-менеджменту. Структурна схема ризик-менеджменту. Процес управління ризиками господарської діяльності на підприємстві та характеристика його етапів. Основні напрями й методи впливу на ступінь ризику господарювання.

11. Напрями і методи регулювання та зниження ступеня ризику. Відмовлення від ризику, зниження ризику, розподіл ризику, об'єднання ризиків, диверсифікація ризиків, хеджування ризиків.

(заочне навчання)

Тема 1. Сутнісна характеристика господарських рішень

1.1. Поняття господарських рішень та їхні ознаки. Сутність господарських рішень. Класифікація господарських рішень. Вимоги до господарських рішень та умови їх досягнення.

1.2. Способи формалізації та реалізації господарських рішень. Визначення оптимальних форм подання та реалізації господарських рішень.

1.3. Якість та ефективність господарських рішень. Основні параметри та показники якісного рішення. Умови забезпечення якості господарського рішення. Види ефективності господарських рішень. Умови та перешкоди прийняття ефективного рішення. Принципи оцінювання ефективності господарських рішень.

Тема 2. Технологія прийняття рішень господарської діяльності

2.1. Процес, етапи, процедури, стилі та основні способи прийняття рішень та його елементи.

2.2. Характер прийняття господарських рішень. Основні чинники, що впливають на прийняття рішення. Характеристика видів контролю.

2.3. Закони й закономірності, що впливають на прийняття рішень. Загальні закони управління людиною. Закон інерційності людських систем. Закони зв'язку з зовнішнім середовищем. Соціально-психологічні та біопсихічні закони.

Тема 3. Методичні основи підготовки господарських рішень

3.1. Методи розроблення господарських рішень. Аналітичні, статистичні та математичні методи. Експертні методи та межі їх застосування. Види експертних оцінок. Сутність евристичного програмування та його різновиди.

Евристичні методи групової та індивідуальної роботи. Ділові й організаційно-діяльнісні ігри. Метод сценаріїв. Сутність і види методу «дерево цілей».

3.2. Обґрунтування господарських рішень. Методичні основи обґрунтування господарських рішень. Підходи до обґрунтування й вибору господарських рішень. Комплексний підхід до обґрунтування господарських рішень.

Тема 4. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності

4.1. Роль економіко-математичного моделювання у підготовці рішень.

4.2. Критерії оцінки ефективності рішень. Прийняття рішень в умовах багатокритеріальності.

4.3. Методи головного показника, зведеного показника, послідовних узгоджень.

Тема 5. Прогнозування та аналіз господарських рішень

5.1. Основні завдання прогнозування. Головні принципи прогнозування господарських рішень.

5.2. Сутність та принципи аналізу господарських рішень.

5.3. Методи аналізу господарських рішень та їхній інструментарій. Сфери застосування методів та інструментів прийняття господарських рішень.

Тема 6. Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності

7.1. Природа невизначеності. Види невизначеності.

7.2. Міри та шкали ступіня невизначеності.

7.3. Невизначеність як першоджерело ризику. Чутливість. Сталість.

Тема 7. Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності

7.1. Критерії прийняття рішень в умовах відсутності кількісних мір невизначеності: обережний критерій (критерій Вальда), оптимістичний критерій, компромісні критерії, критерії мінімуму жалю.

7.2. Критерії прийняття рішень в умовах наявності кількісної міри невизначеності.

Тема 8. Теорія корисності та її застосування у процесі прийняття рішень

8.1. Основи теорії корисності. Суб'єктивний характер корисності. 9.2. Оцінювання корисності.

8.3. Функція корисності Неймана-Моргенштерна.

8.4. Оцінювання схильності / несхильності до ризику. Детермінований еквівалент корисності.

Тема 9. Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень

9.1. Ризик у діяльності суб'єкта господарювання. Сутнісна характеристика ризику. Ризик як економічна категорія. Ризик і невизначеність. Основні риси, чинники та функції ризику в підприємницькій діяльності.

9.2. Класифікація підприємницьких ризиків..

9.3. Обґрунтування господарських рішень в умовах ризику. Характеристика критеріїв прийняття рішень за умов ризику.

Тема 10. Критерії прийняття господарських рішень за умов ризику

10.1. Врахування ризику під час формування критеріїв прийняття рішень.

10.2. Критерії, що мінімізують ризик. Застосування оцінок схильності / несхильності до ризику.

10.3. Багатокритеріальність задач прийняття рішень за умов ризику.

Тема 11. Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях

11.1. Види конфліктів. Цілі учасників конфліктних ситуацій.

11.2. Моделі конфліктних ситуацій. Застосування елементів теорії ігор. Гарантований результат гри. Модель торгів.

Тема 12. Обґрунтування інвестиційних і фінансових рішень за умов ризику

12.1. Інвестиційні рішення та критерій ефективності їх прийняття. Критерії обґрунтування рішень під час прийняття (вибору) інвестиційного проекту. Врахування ризику при обґрунтуванні ставки дисконтування. Коефіцієнт систематичного ризику. Опціональний критерій прийняття рішень. Систематичний ризик і очікувана дохідність компанії.

12.2. Сутність фінансових рішень. Портфелі Г. Марковіца і Р. Гобіна. Теорія оптимального портфеля. Формування оптимального портфеля з обмеженої кількості цінних паперів.

Тема 13. Якісне оцінювання підприємницьких ризиків

13.1. Загальна характеристика методів. Зони та рівні ризику.

13.3. Метод експертних оцінок.

Тема 14. Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків

14.1. Кількісні методи аналізу та оцінювання ризику. Ймовірнісний підхід до оцінювання ризиків.

14.2. Дерево ймовірностей. Детермінований еквівалент цільової функції.

Тема 15. Основи ризик-менеджменту

15.1. Необхідність управління ризиками господарської діяльності. Сутність ризик-менеджменту. Структурна схема ризик-менеджменту. Процес управління ризиками господарської діяльності на підприємстві та характеристика його етапів.

15.2. Основні напрями й методи впливу на ступінь ризику господарювання.

Тема 16. Напрями і методи регулювання та зниження ступеня ризику.

Відмовлення від ризику, зниження ризику, розподіл ризику, об'єднання ризиків, диверсифікація ризиків, хеджування ризиків.

**2.2.1. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями
та форми навчальної роботи студента
(денне навчання)**

Модулі (семестри) та змістові модулі	Всього, кредит/годин	Форми навчальної роботи			
		Лекц.	Сем., Пр.	Лаб.	СРС
Модуль	5,0 / 180	32	32	-	116
ЗМ 1. Господарські рішення в різних сферах підприємницької діяльності	2,5 / 90	14	16	-	60
ЗМ 2. Ризик і невизначеність від час обґрунтування господарських рішень	2,5 / 90	18	16	-	56
Всього	5,0 / 180	32	32	-	116

(заочне навчання)

Зміст навчальної дисципліни	Форми навчальної роботи			
	Лекц.	Сем., Пр.	Лаб.	СРС
1	2	3	4	5
Тема 1. Сутнісна характеристика господарських рішень	1	-	-	5
Тема 2. Технологія прийняття рішень господарської діяльності	1	-	-	5
Тема 3. Методичні основи підготовки господарських рішень	-	1		10
Тема 4. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності	1	-		10
Тема 5. Прогнозування та аналіз господарських рішень	-	1		10
Тема 6. Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності	1	-	-	5
Тема 7. Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності	1	-		5
Тема 8. Теорія корисності та її застосування у процесі прийняття рішень	-	1		12
Тема 9. Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень	1	1	-	5
Тема 10. Критерії прийняття рішень у конфліктних ситуаціях	-	1		10
Тема 11. Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях	-	-		15
Тема 12. Обґрунтування інвестиційних і фінансових рішень за умов ризику	1	1	-	5
Тема 13. Якісне оцінювання підприємницьких ризиків	1			10

Продовження табл.

1	2	3	4	5
Тема 14. Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків	1	1	-	10
Тема 15. Основи ризик-менеджменту	1	-	-	5
Тема 16. Напрями і методи регулювання та зниження ступеня ризику	-	1		10
Виконання контрольної роботи	-	-	-	30
Всього	10	8	-	162

2.2.2. Лекційний курс

Зміст	Кількість годин	
	денне навчання	заочне навчання
ЗМ 1. Господарські рішення в різних сферах підприємницької діяльності		
Тема 1. Сутнісна характеристика господарських рішень	4	1
Тема 2. Технологія прийняття рішень господарської діяльності	2	1
Тема 3. Методичні основи підготовки господарських рішень	4	-
Тема 4. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності	2	1
Тема 5. Прогнозування та аналіз господарських рішень	2	-
ЗМ 2. Ризик і невизначеність від час обґрунтування господарських рішень		
Тема 6. Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності	2	1
Тема 7. Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності	2	1
Тема 8. Теорія корисності та її застосування у процесі прийняття рішень	2	-
Тема 9. Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень	2	1
Тема 10. Критерії прийняття рішень у конфліктних ситуаціях	1	-
Тема 11. Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях	1	-
Тема 12. Обґрунтування інвестиційних і фінансових рішень за умов ризику	2	1
Тема 13. Якісне оцінювання підприємницьких ризиків	2	1
Тема 14. Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків	2	1
Тема 15. Основи ризик-менеджменту	1	1
Тема 16. Напрями і методи регулювання та зниження ступеня ризику	1	-
Всього	32	10

2.2.3. Практичні заняття

(денне навчання)

Зміст	Кількість годин
1	2
ЗМ 1. Господарські рішення в різних сферах підприємницької діяльності	
Заняття 1,2	
Тема 1. Сутнісна характеристика господарських рішень	4
Заняття 3	
Тема 2. Технологія прийняття рішень господарської діяльності	2
Заняття 4,5	
Тема 3. Методичні основи підготовки господарських рішень	4
Заняття 6	
Тема 4. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності	2
Заняття 7	
Тема 5. Прогнозування та аналіз господарських рішень	2
Заняття 8	
Тема 1-5	1
Проміжний тестовий контроль №1 із змістового модуля 1.	
Господарські рішення в різних сферах підприємницької діяльності	1
ЗМ 2. Ризик і невизначеність від час обґрунтування господарських рішень	
Заняття 9	
Тема 6. Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності	2
Заняття 10	
Тема 7. Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності та	
Тема 8. Теорія корисності та її застосування у процесі прийняття рішень	2
Заняття 11	
Тема 9. Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень	2
Заняття 12	
Тема 10. Критерії прийняття рішень у конфліктних ситуаціях та	
Тема 11. Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях	2
Заняття 13	
Тема 12. Обґрунтування інвестиційних і фінансових рішень за умов ризику	2
Заняття 14	
Тема 13. Якісне оцінювання підприємницьких ризиків та	
Тема 14. Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків	2

Продовження табл.

1	2
Заняття 15 Тема 15. Основи ризик-менеджменту та Тема 16. Напрями і методи регулювання та зниження ступеня ризику	
Заняття 16 Теми 9 -16 Проміжний тестовий контроль №2 із змістового модуля 2. Ризик і невизначеність від час обґрунтування господарських рішень	1 1
Всього	32

(заочне навчання)

На практичних заняттях студентам заочної форми навчання розбираються і вирішуються задачі та питання, що викликають у студентів труднощі при виконанні контрольної роботи.

Зміст	Кількість годин
Заняття 1. Тема 3. Методичні основи підготовки господарських рішень Тема 5. Прогнозування та аналіз господарських рішень	1 1
Заняття 2. Тема 8. Теорія корисності та її застосування у процесі прийняття рішень Тема 9. Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень	1 1
Заняття 3. Тема 10. Критерії прийняття рішень у конфліктних ситуаціях Тема 12. Обґрунтування інвестиційних і фінансових рішень за умов ризику	1 1
Заняття 4. Тема 14. Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків Тема 16. Напрями і методи регулювання та зниження ступеня ризику	1 1
Всього	8

2.2.4. Індивідуальні завдання

Виконання курсового проекту та розрахунково – практичного завдання (РГЗ) для денної форми навчання не передбачено навчальним планом.

Студенти заочної форми навчання виконують контрольну роботу по окремому завданню. З курсу “Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків” виконується одна контрольна робота, що складається з теоретичних питань та вирішення практичних задач. Контрольна робота є важливим етапом самостійної роботи студента. Вирішення практичних задач потребує виконання аналітичної роботи щодо причин виникнення ризикових ситуацій у виробничій та фінансовій сфері, вибору методу оцінки величини ризику та способу управління конкретною ризиковою ситуацією.

При розв’язуванні задач контрольної роботи студентом викладаються теоретичні питання та всі розрахунки, а також аналітичні висновки щодо отриманих результатів. Плановий обсяг годин на виконання роботи – 30 годин.

2.2.5. Самостійна робота студента

Важливими етапами засвоєння змісту дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків», що потребують значних затрат часу, є:

- організація індивідуальної роботи (для студентів денної форми навчання);
- самостійна робота студентів усіх форм навчання.

Для студентів денної форми навчання планується до 116 год індивідуальної роботи, яка затрачається на консультації з викладачем, ліквідацію заборгованості з окремих тем дисципліни, написання й захист рефератів.

Самостійна робота студентів неодмінно передбачає:

- конспектування текстів лекцій; укладання; виконання практичних завдань;
- оперативне ознайомлення зі змінами нормативно-правової бази, сучасними літературними джерелами з питань обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків;
- підготовку й виконання завдань до блочно-модульного контролю;
- підготовку доповіді за обраною темою (крім студентів-заочників);
- підготовку до підсумкового контролю (іспиту).

Після ознайомлення з тематичним планом та основними програмними питаннями дисципліни можна переходити до самостійного вивчення кожної теми. Особливу увагу доцільно приділити розгляду методичних порад до вивчення кожної теми, засвоєнню основних категорій і понять, формуванню практичних навичок.

Під час такої роботи використовується навчальна, спеціальна література, а також конспект лекцій. Розподіл часу самостійної роботи

(денне навчання)

Змістовий модуль, тема	Кількість годин	Форма роботи
1	2	3
ЗМ 1. Господарські рішення в різних сферах підприємницької діяльності Тема 1. Сутнісна характеристика господарських рішень	10	Вивчення додаткових літературних джерел та складання стислого конспекту та термінологічного словника. Розв'язування задач. Тестування по тест-завданням. Самооцінка ступеню ризик – тейкера. [1.3,1.4,1.5,1.6, інші]
Тема 2. Технологія прийняття рішень господарської діяльності	15	Вивчення додаткових літературних джерел та складання стислого конспекту та термінологічного словника. Розв'язування задач. Тестування по тест-завданням. [1.4,1.6, інші]
Тема 3. Методичні основи підготовки господарських рішень	10	Вивчення додаткових літературних джерел та складання стислого конспекту та термінологічного словника. Розв'язування задач. Тестування по тест-завданням. [1.4,1.6, інші]
Тема 4. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності	15	Вивчення додаткових літературних джерел та складання стислого конспекту та термінологічного словника. Розв'язування задач. Тестування по тест-завданням. Самооцінка ступеню ризик – тейкера. [1.3,1.4,1.5,1.6, інші]
Тема 5. Прогнозування та аналіз господарських рішень	10	Вивчення додаткових літературних джерел та складання стислого конспекту та термінологічного словника. Розв'язування задач. Тестування по тест-завданням. Самооцінка ступеню ризик – тейкера. [1.3,1.4,1.5,1.6, інші]
ЗМ 2. Ризик і невизначеність від час обґрунтування господарських рішень Тема 6. Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності	4	Вивчення додаткових літературних джерел та складання стислого конспекту та термінологічного словника. Розв'язування задач. Тестування по тест-завданням. [1.2,1.4,1.5, інші]

1	2	3
Тема 7. Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності	4	Вивчення додаткових літературних джерел та складання стислого конспекту та термінологічного словника. Розв'язування задач. Тестування по тест-завданням. [1.2,1.4,1.5, інші]
Тема 8. Теорія корисності та її застосування у процесі прийняття рішень	4	Вивчення додаткових літературних джерел та складання стислого конспекту та термінологічного словника. Розв'язування задач. Тестування по тест-завданням. [1.2,1.4,1.5, інші]
Тема 9. Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень	4	Вивчення додаткових літературних джерел та складання стислого конспекту та термінологічного словника. Розв'язування задач. Тестування по тест-завданням. [1.1,1.4,1.5,1.7, інші]
Тема 10. Критерії прийняття рішень у конфліктних ситуаціях	8	Вивчення додаткових літературних джерел та складання стислого конспекту та термінологічного словника. Розв'язування задач. Тестування по тест-завданням. [1.4,1.6, інші]
Тема 11. Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях	6	Вивчення додаткових літературних джерел та складання стислого конспекту та термінологічного словника. Розв'язування задач. Тестування по тест-завданням. [1.4,1.6, інші]
Тема 12. Обґрунтування інвестиційних і фінансових рішень за умов ризику	4	Вивчення додаткових літературних джерел та складання стислого конспекту та термінологічного словника. Розв'язування задач. Тестування по тест-завданням. [1.,1.4,1.5, інші]
Тема 13. Якісне оцінювання підприємницьких ризиків	4	Вивчення додаткових літературних джерел та складання стислого конспекту та термінологічного словника. Розв'язування задач. Тестування по тест-завданням. [1.4,1.5,1.7, інші]
Тема 14. Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків	4	Вивчення додаткових літературних джерел та складання стислого конспекту та термінологічного словника. Розв'язування задач. Тестування по тест-завданням. [1.4,1.5,1.7, інші]
Тема 15. Основи ризик-менеджменту	8	Вивчення додаткових літературних джерел та складання стислого конспекту та термінологічного словника. Розв'язування задач. Тестування по тест-завданням. [1.2,1.4,1.5,1.7, інші]
Тема 16. Напрями і методи регулювання та зниження ступеня ризику	8	Вивчення додаткових літературних джерел та складання стислого конспекту та термінологічного словника. Розв'язування задач. Тестування по тест-завданням. [1.2,1.4,1.5,1.7, інші]
Всього	116	

(заочне навчання)

Тема	Кількість годин	Форма роботи
1	2	3
Тема 1. Сутнісна характеристика господарських рішень	5	Вивчення додаткових літературних джерел та складання стислого конспекту та термінологічного словника. Розв'язування задач. Тестування по тест-завданням. Самооцінка ступеню ризик – тейкера. [1.3,1.4,1.5,1.6, інші]
Тема 2. Технологія прийняття рішень господарської діяльності	5	Вивчення додаткових літературних джерел та складання стислого конспекту та термінологічного словника. Розв'язування задач. Тестування по тест-завданням. [1.4,1.6, інші]
Тема 3. Методичні основи підготовки господарських рішень	10	Вивчення додаткових літературних джерел та складання стислого конспекту та термінологічного словника. Розв'язування задач. Тестування по тест-завданням. [1.4,1.6, інші]
Тема 4. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності	10	Вивчення додаткових літературних джерел та складання стислого конспекту та термінологічного словника. Розв'язування задач. Тестування по тест-завданням. Самооцінка ступеню ризик – тейкера. [1.3,1.4,1.5,1.6, інші]
Тема 5. Прогнозування та аналіз господарських рішень	10	Вивчення додаткових літературних джерел та складання стислого конспекту та термінологічного словника. Розв'язування задач. Тестування по тест-завданням. Самооцінка ступеню ризик – тейкера. [1.3,1.4,1.5,1.6, інші]
Тема 6. Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності	5	Вивчення додаткових літературних джерел та складання стислого конспекту та термінологічного словника. Розв'язування задач. Тестування по тест-завданням. [1.2,1.4,1.5, інші]
Тема 7. Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності	5	Вивчення додаткових літературних джерел та складання стислого конспекту та термінологічного словника. Розв'язування задач. Тестування по тест-завданням. [1.2,1.4,1.5, інші]
Тема 8. Теорія корисності та її застосування у процесі прийняття рішень	12	Вивчення додаткових літературних джерел та складання стислого конспекту та термінологічного словника. Розв'язування задач. Тестування по тест-завданням. [1.2,1.4,1.5, інші]
Тема 9. Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень	5	Вивчення додаткових літературних джерел та складання стислого конспекту та термінологічного словника. Розв'язування задач. Тестування по тест-завданням. [1.1,1.4,1.5,1.7, інші]

Продовження табл.

1	2	3
Тема 10. Критерії прийняття рішень у конфліктних ситуаціях	10	Вивчення додаткових літературних джерел та складання стислого конспекту та термінологічного словника. Розв'язування задач. Тестування по тест-завданням. [1.4,1.6, інші]
Тема 11. Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях	15	Вивчення додаткових літературних джерел та складання стислого конспекту та термінологічного словника. Розв'язування задач. Тестування по тест-завданням. [1.4,1.6, інші]
Тема 12. Обґрунтування інвестиційних і фінансових рішень за умов ризику	5	Вивчення додаткових літературних джерел та складання стислого конспекту та термінологічного словника. Розв'язування задач. Тестування по тест-завданням. [1.,1.4,1.5, інші]
Тема 13. Якісне оцінювання підприємницьких ризиків	10	Вивчення додаткових літературних джерел та складання стислого конспекту та термінологічного словника. Розв'язування задач. Тестування по тест-завданням. [1.4,1.5,1.7, інші]
Тема 14. Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків	10	Вивчення додаткових літературних джерел та складання стислого конспекту та термінологічного словника. Розв'язування задач. Тестування по тест-завданням. [1.4,1.5,1.7, інші]
Тема 15. Основи ризик-менеджменту	5	Вивчення додаткових літературних джерел та складання стислого конспекту та термінологічного словника. Розв'язування задач. Тестування по тест-завданням. [1.2,1.4,1.5,1.7, інші]
Тема 16. Напрями і методи регулювання та зниження ступеня ризику	10	Вивчення додаткових літературних джерел та складання стислого конспекту та термінологічного словника. Розв'язування задач. Тестування по тест-завданням. [1.2,1.4,1.5,1.7, інші]
Виконання та оформлення контрольної роботи	30	[3.1]
Всього	162	

2.3. Засоби контролю та структура залікового кредиту

Система оцінювання знань, вмінь і навичок студентів передбачає оцінювання всіх форм вивчення дисципліни.

(денне навчання)

Види та засоби контролю (тестування, контрольні роботи, індивідуальні завдання тощо)		Розподіл балів, %
Поточний контроль зі змістових модулів		
ЗМ 1	Контрольна робота у вигляді тестування	20
ЗМ 2	Контрольна робота у вигляді тестування	20
	Оцінювання виконання самостійного завдання	20
Підсумковий контроль з модулю – екзамен (письмовий)		40
Всього за модулем		100%

(заочне навчання)

	Види та засоби контролю (тестування, контрольні роботи, індивідуальні завдання тощо)	Обсяг у годинах	Розподіл балів, %
1.	Поточний контроль		
	- усне опитування студентів на чотирьох практичних заняттях з питань тем курсу	20 хвилин	30
	- захист контрольної роботи з курсу у відповідності з завданням	15 хвилин	30
2.	Підсумковий контроль – екзамен (письмовий)	45 хвилин	40
	Всього за модулем		100%

Критерії підсумкової оцінки на підставі поточного контролю

% набраних балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
Більше 90 – 100 включно	відмінно	A
Більше 80 – 90 включно	Включно	B
Більше 70 – 80 включно		C
Більше 60 – 70 включно		D
Більше 50 – 60 включно	Задовільно	E
Більше 25 – 50 включно		FX
Від 0 до 25 включно	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F

2.4. Інформаційно-методичне забезпечення

Бібліографічні описи, Інтернет адреси	Денна форма навчання-ЗМ, де застосовується	Заочна форма навчання-тема, де застосовується
1. Рекомендована основна навчальна література		
1.1 Вітлінський В.В., Верченко П.І. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. диск. –К.: КНЕУ, 2000.	ЗМ 2	13,14,15,16
1.2 Вітлінський В.В., Наконечний С.І. Ризик у менеджменті. –К.: ТОВ “Бори сфен –М”, 1996.	ЗМ 2	1,2,3,10,11
1.3 Гранатуров В.М. Экономический риск: сущность, методы измерения, пути снижения.: Уч. пособие. – М.: Дело и Сервис, 1999.	ЗМ 1.1	9,13,14
1.4 Клименко С.М., Дуброва О.С. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: Навч. посібник. –К.: КНЕУ, 2005.	ЗМ 1,2	1-16
1.5 Клименко С.М., Дуброва О.С. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. –К.: КНЕУ, 2006.	ЗМ 1,2	1-16
1.6 Смирнов Э. А. Разработка управленческих решений: Учеб. для вузов. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002.	ЗМ 1,2	1,2,3,4,7,11
1.7 Світлична Т.І. Теоретичні основи курсу “Економічний ризик та методи його вимірювання”. Навчальний посібник. Друге видання, доповнене і перероблене. Навч. . пос. –Харків: ХДАМГ, 2004.	ЗМ 2	9,13,14,15,16
2. Додаткові джерела		
2.1 Абчук В.А. Предпринимательство и риск. – Л.: ЛФ ВИПК РП. 1991.	ЗМ 2	9,13,14
2.2 Глущенко В.В. Управление рисками. Страхование. – Железнодорожный: Крылья, 1999.	ЗМ 2	13,14,15,16
2,3 Дубров А.М., Лагаша Б.А., Хрусталеv Е.Ю. Моделирование рисковvх ситуаций в экономике и бизнесе: Уч. пос./ Под ред. Б.А.Лагоши. _ М.: Финансы и статистика, 1999.	ЗМ 2	5,6,7,8
2,4 Кігель В.Р. Методи і моделі підтримки прийняття рішень у ринковій економіці: Монографія. К.:ЦУЛ, 2003.	ЗМ 1,2	2,3,4,7,8,10,11
2,5 Колпаков В. М. Теория и практика принятия управленческих решений: Учеб. пособие. — К.: МАУП, 2000.	ЗМ 1,2	1,2,3,4,11,12

2.6	Первозванский А.А., Первозванская Т.Н. Финансовый рынок; расчет и риск.- М.: Инфа-М, 1994.	ЗМ 2	12
2,7	Томас Р. Количественный анализ хозяйственных операций и управленческих решений: Учебник. – М.: Дело и сервис, 2003.	ЗМ 1	1,2,4
2.8	Тони Райс, Брайн Койли. Финансовые инвестиции и риск. Пер. с англ.- К.: Торгово-издательское бюро BVH, 1995.	ЗМ 2	12,15,16
2.9	Шумпетер Й. Теория экономического развития (исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры).- М.: Прогресс, 1982.	ЗМ 2	4,9
3. Методичне забезпечення			
3.1	Світлична Т.І. Методичні вказівки до виконання контрольної роботи з курсу “Економічні ризики”. Харків: ХДАМГ, 2006.	ЗМ 1,2	1-16
3.2	Світлична Т.І. Методичні вказівки до практичних занять з курсу “Економічні ризики”. Харків: ХДАМГ, 2009.	ЗМ 1,2	1-16
3.3	Світлична Т.І. Методичні вказівки для самостійної роботи з вивчення курсу “Економічні ризики”. Харків: ХНАМГ, 2006	ЗМ 1,2	1-16

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

СВІТЛИЧНА Тетяна Іванівна
СОБОЛЄВА Ганна Григорівна

Програма та робоча програма навчальної дисципліни **«Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків»** для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форми навчання напряму підготовки 0501 – «Економіка і підприємництво», 6.030504 – «Економіка підприємства»

Комп'ютерне верстання: Н.М. Колісник

План 2010, поз. 161 Р

Підп. до друку 02.11.2010 р.
Друк на ризографі
Тираж 10 пр.

Формат 60x84 1/16
Ум. друк. арк. 1,6
Зам. № 6524

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: ДК №731 від 19.12.2001